

GRIGORI ZHISLIN
TATIANA SARKISSOVA

14 JANUARI 95

Bartók

**GRIGORI ZHISLIN, VIOL
TATIANA SARKISSOVA, PIANO**

Programma

Bela Bartók (1881-1945)

Sonatina in 3 bewegingen voor viool en piano
(in een transcriptie van André Gertler)

- Doedelzakken: Allegretto
- Dans van de beer: Moderato
- Finale: Allegro Vivace

Sonate voor viool solo, Sz.117

- Tempo di ciaccona
- Fuga
- Melodia
- Presto

Pauze

Sonate voor viool en piano nr.1

- Allegro appassionato
- Adagio
- Allegro

inleidend gesprek door Magda De Meester
19.15 uur . Foyer Rode Zaal

aanvang concert 20.00 uur
pauze omstreeks 20.45 uur
einde concert om 21.45 uur

met de steun van de Vlaamse Regering

GRIGORI ZHISLIN

Grigori Zhislin werd geboren in St.Peterburg en studeerde aan het Conservatorium van Moskou bij Yuri Yankelevitch. Op 22-jarige leeftijd won hij de eerste prijs op de Paganini Wedstrijd. Sinds hij in 1990 professor viool en altviool werd aan het Royal College of Music in Londen, leeft Grigori Zhislin in Groot-Brittannië. Als gastprofessor doceert hij tevens in Finland, Noorwegen, Polen, Duitsland en de Verenigde Staten. In de herfst 1993 werd Zhislin gelauwerd met het Honory Membership van het Royal College of Music.

Grigori Zhislin musiceerde als solist met de leidende Russische orkesten van St.Petersburg, Moskou, alsook met de orkesten van de RAI (Milaan en Turijn), de Dresdener Staatskapelle, het Gewandhausorchester van Leipzig, de Filharmonische Orkesten van Warschau en Oslo, de Wiener Symphoniker en het orkest van de Zweedse radio. Hij speelde onder de leiding van befaamde dirigenten als Herbert Blomstedt, Aldo Ceccato, Vladimir Fedoseyev, Arvid Jansons, Mariss Jansons, Neeme Järvi, Dmitri Kitaenko, Eri Klas, Kyrill Kondrachin, Alexander Lazarev, En Shao en Yuri Termirkanov.

Grigori Zhislin werkt ook nauw samen met een aantal vooraanstaande componisten zoals Alfred Schnittke, Edison Denisov en Sofia Gubaidulina. Met Krystof Penderecki smeedde Zhislin een zeer intensieve band; hij verzorgde de Europese première van diens vioolconcerto en nam al zijn werken voor viool en altviool op. De Cadenza voor altvioolsolo is aan Zhislin opgedragen.

Zhislin is een regelmatige gast op de internationale muziekfestivals van Moskou, Warschau, Praag, Florence, Pablo Casals in Puerto Rico en in Australië. Ook in de Londense Wigmore Hall gaf hij recitals met sonates van Prokofief, Brahms en Franck. Op het concert ter gelegenheid van Pendereckis 60ste verjaardag in Warschau creëerde Grigori Zhislin de sonate voor viool en piano, die werd opgenomen door Sony Classical.

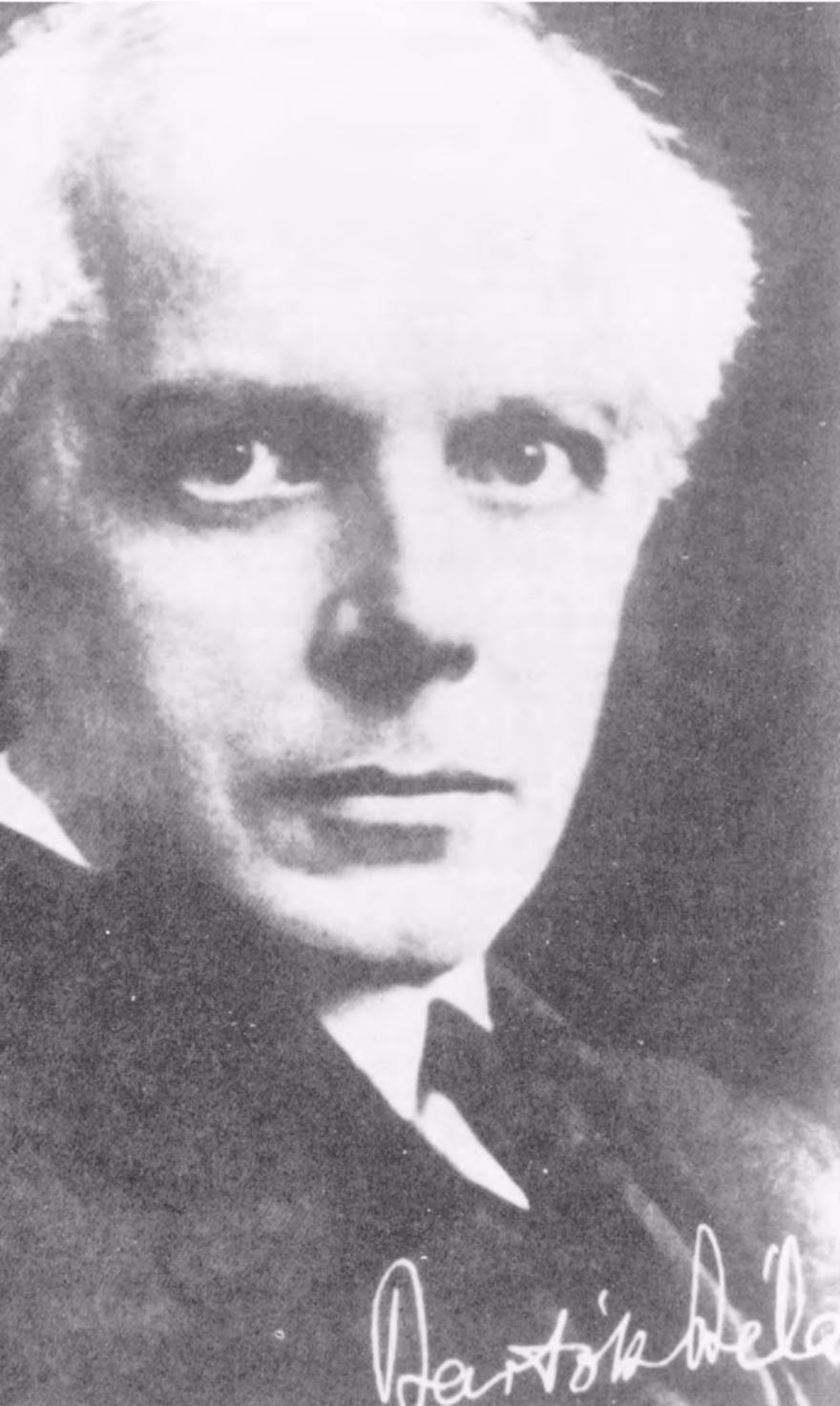
Grigori Zhislin bespeelt een viool die in 1752 vervaardigd werd door Giovanni Battista Guadagnini.

TATIANA SARKISSOVA

Tatiana Sarkissova komt uit de pianoschool van Moskou. Op zesjarige leeftijd begon zij piano te spelen; ze studeerde aan het conservatorium van Moskou bij professor Dmitri Bashkirov. Na de voltooiing van haar studies musiceerde ze met diverse orkesten, als recitaliste of in kamermuziekverband in de hele Sovjetunie.

Als kamermusikante kan Tatiana Sarkissova bogen op een grote ervaring. Haar repertoire omvat alle grote werken voor twee piano's, pianotrio en pianokwintet. In 1986 werd zij laureaat van de internationale Tsjaikovski wedstrijd te Moskou. Tatiana Sarkissova musiceerde met ondermeer Pavel Kogan, Vladimir Spivakov en Viktor Tretyakov. Met haar echtgenoot, Dimitri Alexeev, verscheen zij in Engeland, Duitsland, Zweden en Finland.

Ook Tatiana Sarkissova leeft in Londen waar zij doceert aan de Royal Academy of Music.

BELA BARTÓK

Omdat Bartók tevens een uitvoerder was van eerste rang, behoren tot zijn beste en belangrijkste composities ook deze voor piano. Als componist had Bartók echter een bijzondere affiniteit voor strijkinstrumenten, in het bijzonder voor de viool.

De eerste Sonate en de Solosonate voor viool, werken uit respectievelijk 1921 en 1944, stammen niet enkel qua tijd en ruimte uit een heel andere wereld, maar vormen ook op het niveau van techniek en stijl een uitgesproken contrast. De eerste Sonate voor viool en piano schreef Bartók in een bijzonder interessante ontwikkelingsfase: als componist (van om. het Tweede Strijkkwartet en de Wonderbare Mandarijn) had Bartók op dat moment al enige verdienste. Toch zag hij in de jaren 20 voor zichzelf nog niet klaar in de muzikale vernieuwingen van toondichters als Stravinsky en Schönberg. Van de zich aandienende alternatieven, met name een radicaal doordachte romantiek enerzijds en een nieuw classicisme anderzijds, koos hij voor zijn eerste vioolsonate resoluut voor de romantiek. Hierbij ging het geenszins om een bleke overdruk van 19de-eeuwse clichés. Bartóks muzikale taal sloot veeleer aan bij de impressionistische en expressionistische elementen, die hij bij de Poolse componist Karol Szymanovski terugvond, en die op hun beurt hun basis hadden bij Debussy, Skriabin en de vroege Schönberg. Spoedig zou Bartók deze taal echter te gecompliceerd vinden en zou hij zich wenden tot een kariger contrapunt, een scherpere harmonie en meer consequent doorgedreven vormen.

Deze latere wending raakt echter in geen enkel opzicht aan het belang van de groots opgezette eerste sonate. De eerste beweging is een gepassioneerde dialoog tussen viool en piano, waarin elementen van de traditionele sonatevorm ingezet worden. Hoewel beide instrumenten hun eigen thematisch materiaal hebben, doorlopen zij dezelfde weg tussen de polen van opwinding en gelatenheid. De langzame beweging vormt hierop een diepzinnig, expressief antwoord

in een driedelig patroon. De vioolmelodie balanceert van bij aanvang tussen lyriek en dramatiek. Het Rondo-Finale herinnert enerzijds aan Bartóks bekendere, meeslepende dansmuziek en schetst hem anderzijds als een bedreven symfonicus die op meesterlijke wijze een exuberante expressiviteit met een strenge vorm kan verbinden.

In november 1943, een maand na de voltooiing van het Concerto voor orkest, bracht Yehudi Menuhin in New York zowel Bartóks tweede vioolconcerto als zijn eerste vioolsonate ten gehore. Bartók was zo sterk onder de indruk dat hij met begeestering Menuhins opdracht aanvaardde voor een solosonate. Dit werk schreef Bartók in Asheville in 1944, het zowel op materieel als emotioneel vlak bijzonder lastige laatste jaar voor zijn dood.

De sonate is geënt op het enige echte model binnen het genre, met name de sonata's en partita's van Bach, maar getuigt van een eigentijdse notie over het verloop van de vorm. Het eerste deel, *Tempo di ciaconna*, zet in alsof het formeel inderdaad een chaconne wordt. In de openingsmaten blijft echter enkel het statige ritme van het barokke genre behouden. Dit ritmische motto keert nog twee maal terug om de driedelige structuur te markeren, die de expositie, doorwerking en reprise van de klassieke sonatevorm suggereert. Nochtans is hier - in tegenstelling tot het zesde strijkkwartet of het Concerto voor orkest - geen spoor meer van een welomlijnd thema. Bartók grijpt veeleer terug naar de complexe stijl van zijn vroegere vioolsonates met pianobegeleiding.

Net zoals de 'Tempo di ciaconna' geen echte ciaconna is, is ook de daaropvolgende fuga geen fuga in strikte zin. De openingsmaten volgen nog alle regels van het spel, met een fugatische inzetten op kwint-, octaaf en duodeciemaafstand. In tegenstelling tot Bachs fuga's stort de constructie echter in elkaar zodra de vierde stem geïntroduceerd wordt. Ook hier duikelt de strikte vorm in een vrije fantasie op de motieven, die zich sporadisch nog wel eens groeperen om bijvoorbeeld het fugathema als tweestemmige canon te laten terugkeren.

De derde beweging, 'Melodia', borduurt voort op het thema van de ciaconna. In deze driedelige vorm zingt Bartók in

brede bogen en met een onwaarschijnlijk rijk kleurenpalet op serene wijze zijn nostalgie uit. Dat de sonata in zijn geheel een compilatie is van speciale Bartók-effecten, blijkt in het bijzonder uit deze trage beweging, waarin Bartók ondermeer gelijktijdig natuurlijke en kunstmatige harmonieken voorschrijft. (Ijle fluittonen die ontstaan door de snaar niet volledig tot op de toets in te drukken; natuurlijke harmonieken - ook wel flageolettonen genoemd - worden geproduceerd op open snaren; artificiële harmonieken zijn harmonieken van reëel gespeelde noten, waarbij de snaar op één punt dus reeds tot op de toets ingedrukt is.)

In de finale, een uitbundig scherzo-rondo, schept Bartók zijn specifieke kleuren door de inzet van kwarttonen. Deze 'zoemende' passages worden afgewisseld door exuberante melodische strofen, die opnieuw Bartóks heimwee naar zijn voor eeuwig verloren vaderland verklanken. Aan Menuhin liet Bartók de vrijheid om de kwarttonen - ook in de eerste druk - te vervangen door halve tonen. Hij zou bij vergelijken de beluistering dan een definitieve beslissing nemen. Door Bartóks vroegtijdige dood bleven echter beide alternatieven open.

De Sonatina wordt gespeeld in een bewerking van André Gertler voor viool en piano. De drie bewegingen van dit oorspronkelijke pianowerk uit 1915, zijn gebaseerd op Roemeens materiaal dat Bartók verzamelde tijdens zijn reizen doorheen Transylvanië.

BÉLA BARTÓK IN DESINGEL

donderdag 26 januari 95

Pianoduo Levente Kende / Heidi Hendrickx

Heidi Hendrickx piano

Leo Ouderits slagwerk

Frans Thielemans slagwerk

Gert François slagwerk

Béla Bartók Suite voor twee piano's, opus 4b

Sonate voor twee piano's en slagwerk, Sz.110

Wim Henderickx RAGA nr. 1 voor slagwerk en twee piano's
(creatie)

zaterdag 11 en maandag 13 maart 95

Emerson Kwartet

Béla Bartók Strijkkwartetten (integraal)

zaterdag 29 april 95

Volker Banfield piano

Béla Bartók Rapsodie, opus 1, Sz.26

Sonata, Sz.80

Im Freien, Sz.81

Györgi Kurtág Acht Klavierstücke, opus 3

Jatekok (fragmenten)

Györgi Ligeti Etudes pour piano nrs. 7,8,9,11,12,13

woensdag 24 mei 95

Filharmonisch Orkest van Vlaanderen

muzikale leiding Günter Neuhold

trio Petar Manouilov, viool

Mark Vertessen, klarinet

Jan Michiels, piano

solisten Katalin Szendrenyi, mezzo

Mihaly Kalmandi, bariton

Béla Bartók Contrasten, Sz.111

De Burcht van Hertog Blauwbaard, Sz.48

(concertant)

deSingel

*bespreekbureau
administratie*

Desguinlei 25 . B-2018 Antwerpen . tel. 03/248 38 00
Jan Van Rijswijcklaan 155 . B-2018 Antwerpen
tel. 03/248 28 00 . fax 03/248 28 28

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap, de Provincie Antwerpen,
Agfa-Gevaert, Gemeentekrediet, Knack, De Morgen, Nationale Loterij, Tractebel